

Onderwerp : Aanvullend krediet baggeren GHJ t.g.v. PFAS-problematiek

DM-nummer : 1636919, versie 5

Algemeen bestuursvergadering: 1 juli 2020

Voorgesteld besluit

Het algemeen bestuur wordt voorgesteld:

een aanvullend krediet voor het baggeren van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHJ) beschikbaar te stellen, ter grootte van € 2,0 miljoen, om de met PFAS verontreinigde baggerspecie te kunnen bergen in Rijksbaggerdepots vanwege het ontbreken van andere afzetmogelijkheden.

Samenvatting

Op 22 februari 2017, DM 1148122, heeft het AB een krediet beschikbaar gesteld groot €10.300.000,- voor het baggeren van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel; binnen dit krediet worden ook de opgaven vanuit Rijkswaterstaat (RWS) en het Zoetwaterprogramma (Klimaatbestendige WaterAanvoer (KWA)) gerealiseerd. Dit baggerproject is gestart in augustus 2017 en vanwege een conflict met de aannemer gestopt in december 2017. Met de aannemer is overeenstemming bereikt over ontbinding van het contract en de af te rekenen bedragen.

Sindsdien is getracht het werk opnieuw naar de markt te brengen, maar dat is door de nieuwe PFAS-normstelling tot op de dag van vandaag niet mogelijk gebleken. De enige optie, die momenteel openstaat om aan te kunnen besteden, is het gebruik maken van een Rijksdepot als stortlocatie. Het gebruik maken van een Rijksdepot heeft consequenties voor de kosten, die naar schatting € 2,0 miljoen hoger uit kunnen vallen. De kosten komen door de hogere stortkosten en de hogere transportkosten. Deze extra kosten zullen ten laste worden gebracht van de Bestemmingsreserve GHJ. **Binnen de Bestemmingsreserve is ruimte om deze extra kosten op te vangen.**

Omdat verder uitstel tot onzekerheid gaat leiden over de externe financiering, stelt het College aan het AB voor om het krediet op te hogen, zodat uitvoering binnen de gestelde termijnen nog in beeld blijft. Bovendien geeft uitstel een groot planningsrisico met andere werken langs de GHJ: onder andere met de werkzaamheden aan de Doorslagsluis in het kader van de KWA+ (Zoetwaterprogramma) en aan de Waaiersluis (HoogWaterBeschermsProgramma), maar ook met werken van derden, zoals bij de Draaibrug in Montfoort (RWS).

Toelichting stand van zaken aanbesteding baggeren GHJ

Baggeren van de GHJ is nodig

- Regulier onderhoud; er wordt niet voldaan aan de leggerdiepte voor de scheepvaart. Dit is de verantwoordelijkheid van het waterschap als beheerder van de GHJ en het waterschap draagt deze kosten.
- Gedeeltelijke extra verdieping KWA; het doorstroomprofiel van een deel van de GHJ en van de Doorslag is niet ruim genoeg en om de KWA stap 1 in werking te kunnen zetten, is een gedeeltelijke verdieping van 30 cm. op het traject Nieuwegein- Oudewater nodig. Het ministerie van I en W (Zoetwaterprogramma) neemt deze kosten op zich.
- Sanering van vervuilde bagger; op een aantal plekken is de bagger zodanig vervuild dat geen toepassing meer kan worden gevonden. Deze kosten worden gedragen door Rijkswaterstaat (RWS) volgens afspraak bij de overdracht van de GHJ.

Afzet baggerspecie in Rijksdepots is op dit moment de enige optie

De bagger van de GHJ is naast een lichte verontreiniging (klasse B baggerspecie) ook verontreinigd met PFAS en kan daarom niet worden afgezet in diepe plassen, zijnde de normale geëigende stortlocaties van klasse B-baggerspecie. De verruiming van het Handelingskader van de normen voor PFAS in november 2019 heeft geen extra afzetmogelijkheden in diepe plassen (particuliere baggerstortlocaties) opgeleverd. De enige optie, die momenteel openstaat om aan te kunnen besteden is het gebruik maken van een Rijksdepot als stortlocatie, te weten Hollands Diep, Slufter of IJsseloog. Het transport naar deze verder weg gelegen depots én de hogere stortkosten betekenen dat naar schatting de kosten € 2,0 miljoen hoger uit kunnen gaan vallen.

Afweging tussen afzetmogelijkheid in een Rijksdepot of uitstel van het baggerwerk

Het College stelt voor om de bagger te storten in Rijksbaggerdepots en hiermee te kiezen voor zekerheid om de afspraken met het Zoetwaterprogramma en met RWS na te komen.

Uitstel brengt een risico met zich mee dat de planning, die is afgesproken met het Zoetwaterprogramma en RWS, niet meer haalbaar is, en dat de daaraan gekoppelde financiering komt te vervallen. Uitstel geeft ook geen zekerheid dat de kosten op termijn lager uit zullen vallen.

Kaders

Eerdere besluitvorming

Door het algemeen bestuur is op 22 februari 2017, DM 1148122 het volgende besloten:

1. Een krediet beschikbaar te stellen van € 10.300.000,- voor het baggeren van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel;
2. Het kredietbedrag als volgt te dekken:
 - € 6.325.000 uit de Bestemmingsreserve GHJ;
 - € 2.250.000 uit het Deltaprogramma Zoetwater (KWA Stap 1);
 - € 1.725.000 uit de bijdrage van Rijkswaterstaat.

Financiële aspecten

De financiële afspraken zijn:

- RWS; afspraak ligt er dat RWS de kosten van de vervuilde en niet toepasbare bagger voor haar rekening neemt en eind 2019 de afrekening zou hebben plaatsgevonden. Dit is niet gelukt. Achtergrond van deze planning is het niet nodeloos slepend houden van deze afspraak. RWS is volledig op de hoogte van de stand van zaken en het uitstel door het inleveren van Contract 1 door de aannemer en door de PFAS-perikelen omtrent Contract 2. De directeur Midden Nederland heeft schriftelijk aangegeven het verschuiven van de planning hierdoor geen probleem te vinden. Op RWS is op directieniveau het beroep gedaan om de licht vervuilde onderhoudsbagger te kunnen storten in een Rijksdepot, zonder dat daarvoor een storttarief verschuldigd is (0 euro-tarief). RWS heeft dit niet gehonoreerd met de volgende motivatie. De afspraak met RWS, dat zij de kosten van de vervuilde bagger op zich neemt, heeft betrekking op de op dat moment bekende vervuilingen. De kosten voor de overige reguliere onderhoudsbagger heeft RWS in de overdrachtssom afgekocht. De

PFAS-problematiek doet zich nu jaren later voor en is een onderdeel van de nieuwe werkelijkheid, waarvoor RWS niet meer verantwoordelijk is. Rijkswaterstaat werkt wel volledig mee om de baggerafzet in de Rijksdepots mogelijk te maken.

De verontreiniging met PFAS van de saneringsbagger heeft geen effect op de kosten voor RWS. Ook zonder PFAS was deze bagger immers al niet toepasbaar en had ook gestort moeten worden in een Rijksdepot; daar verandert niets aan.

- KWA+; de afspraak ligt er dat in 2023 de verdieping van de GHJ en de afrekening van het project voltooid is. Dat past in de huidige planning van het baggeren in twee winterseizoenen (2020-2021 en 2021-2022) en de stremming van de Doorslagsluis vanaf begin 2022. De beschikking is afgegeven en daarbij zijn de uitgaven gepland. Wanneer de deadline van 31 december 2023 niet wordt gehaald, kan dat bij het Rijk tot budgetproblemen leiden. Het Rijk hanteert een "kastelsel", waarbij de budgetten niet over een jaargrens heen getild kunnen worden.
- HDSR; de dekking van het aandeel van het waterschap vindt plaats in het meerjarenplan GHJ (Bestemmingsreserve GHJ). Deze dekking is niet gebonden aan een termijn.

De kosten voor het baggeren van de GHJ met bestemming zijn geraamd op € 12,3 miljoen. Naast het reeds verleende krediet van € 10,3 miljoen is aanvullend krediet van € 2,0 miljoen nodig. Deze aanvulling is nodig door de hogere transport- en stortkosten van de baggerspecie.

Alle kosten, die betrekking hebben op de GHJ (kunstwerken, oevers en baggeren) worden gedekt uit de Bestemmingsreserve GHJ. Naar de huidige inzichten is er voldoende ruimte in de bestemmingsreserve om alle beoogde toekomstige werkzaamheden binnen het programma GHJ te kunnen uitvoeren. De analyse van de kosten ten laste van de Bestemmingsreserve GHJ laat zien dat tegenvallers (een aantal strekkingen oevers zijn duurder + deel van dit aanvullend baggerkrediet) wegvallen tegen meevallers, zoals de synergievoordelen bij de samenloop van oevers met de keringen en meevallers bij de kunstwerken.

Risico's

In de GHJ staan ook andere werken op stapel:

- Doorslagsluis
Bij de Doorslagsluis in Nieuwegein zal het doorstroomprofiel worden vergroot. Hiervoor is een aantal opties in beeld, die stuk voor stuk een stremming van de sluis veroorzaken. Deze werkzaamheden zullen eind 2023 klaar dienen te zijn.
- Waaiersluis
Aan de andere kant van de GHJ zal in Gouda de Waaiersluis moeten worden aangepakt voor het HWBP. Dit zal in het winterseizoen 2021-2022 dienen te gebeuren.
- Werkzaamheden van derden, waaronder renovatie Draaibrug Montfoort
Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door RWS. De planning is nu dat deze werkzaamheden van januari 2022 – 1 april 2022 worden uitgevoerd. Daarbij wordt er rekening mee gehouden dat een baggerschip door/langs/onder een eventuele tijdelijke brug moet kunnen varen.

De planningen van deze werken en de planning van het baggeren zijn nauwkeurig op elkaar afgestemd, maar vormen tegelijkertijd een risico; de uitloop van de één veroorzaakt een probleem voor de start van de ander. In geen geval zullen de beide sluizen gelijktijdig gestremd kunnen worden, omdat op dat moment alle schepen gevangen zitten in de GHJ; behoudens de kleine scheepjes, ordegrootte sloepen, die nog de mogelijkheid hebben om via de Lange Linschoten en de Dubbele Wiericke te "ontsnappen". De planning is te zien in de bijlage.

Kansen

In het bestek van het werk is gezorgd, dat gedurende de uitvoering altijd overgegaan kan worden naar goedkopere stortlocaties als deze op de markt komen en dat het voordeel van deze switch ten goede komt van het waterschap. De markt wordt uitgedaagd om hierin mee te denken en het werk zo gunstig mogelijk uit te voeren.

Communicatie aspecten

Het baggeren van een lint van 34 kilometer raakt heel veel mensen. Niet alleen de aanwonenden, maar ook verkeersbewegingen door de opening van bruggen. Een goede communicatie is van groot belang. Niet alleen van het waterschap, maar ook van de aannemer.

MVO aspecten

Hiermee brengt het waterschap een groot werk op de markt bij een sector die al in zwaar weer zit en wordt ingespeeld op het voornemen van de Unie van Waterschappen om zo veel mogelijk projecten op de markt te zetten. Bovendien kan daarmee het aanbestedingsresultaat gunstig zijn.

Bijlage: Integrale planning werken langs de GHJ

Bijlage

Integrale planning werken langs de GHJ

Project	2020			2021												2022												2023				
	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	
Baggeren													D	D	D	W	W	W	W	W												
Waaiersluis													X	X	X																	
Doorslagsluis variant 1 met renovatie sluis										aanleg bypass koker							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Doorslagsluis variant 2 met ontmanteling sluis																	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Doorslagsluis variant 3 met ontmanteling sluis																	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bij afvoer per schip	D	Afvoer bagger alleen via Doorslagsluis												W	Afvoer bagger alleen via Waaiersluis												X	Sluis gesloten				